

DOI: [10.32702/2307-2105-2020.7.13](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.7.13)

УДК 338.4

В. В. Лойко,

*д. е. н., доцент, професор кафедри фінансів та економіки,
Київський університет імені Бориса Грінченка, м. Київ
ORCID ID: 0000-0003-3248-1585*

М. В. Руденко,

*аспірант, Чернігівський національний технологічний університет, м. Чернігів
ORCID ID: 0000-0003-3134-5354*

В. С. Руденко,

*магістр з економіки, голова «Асоціації економістів Києва», м. Київ
ORCID ID: 0000-0001-8639-0916*

ДИНАМІКА РОЗВИТКУ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ ТА МІСТА КИЄВА В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

V. Loiko

*Doctor of Economic Sciences, Associate Professor,
Professor of the Department of Finance and Economic,
Boris Grinchenko Kyiv University, Kyiv*

M. Rudenko

Postgraduate student, Chernihiv National University of Technology

V. Rudenko

Master of Economics, Chairman of the Association of Economists of Kyiv

DYNAMICS OF DEVELOPMENT OF CONSTRUCTION ENTERPRISES OF UKRAINE AND CITIES OF KYIV IN THE CONTEXT OF ENSURING ECONOMIC SECURITY

Стаття присвячена дослідженню динаміки розвитку будівельних підприємств та визначення умов та чинників, які сприятимуть їх подальшому розвитку в контексті економічної безпеки. На основі аналізу даних про динаміку індексів будівельної продукції зроблено висновок про динамічний розвиток будівельної галузі. Зроблено висновок про збільшення кількості будівельних підприємств в Україні за досліджуваний період на 4,05 % і в місті Києві на 8,88 % та зменшення їх питомої ваги у загальній кількості підприємств України на 2,15% і міста Києва на 6,65 %. На підставі інформації щодо зростання обсягів виконаних будівельних робіт у вартісному виразі за період 2015-2019 рр. в Україні у 3,16 рази та в місті Києві у 3,46 рази та зменшення обсягів введених в експлуатацію площ житлових будівель в Україні на 0,13 % та в місті Києві на 18,44 % зроблено висновок про підвищення вартості будівельних робіт та наявності «заморожених» або не введених в експлуатацію з різних причин житлових об'єктів. Відмічена тенденція зниження питомої ваги будівель у загальному обсязі будівельних робіт і зростання питомої ваги інженерних споруд. Виявлено тенденцію щодо зменшення обсягів будівництва житлових будинків і зростання обсягів будівництва нежитлових будинків. Аналіз динаміки співвідношення

виконаних обсягів будівельних робіт у вартісному виразі до кількості будівельних підприємств показав зростання цього показника в цілому по Україні у 3,31 рази і в місті Києві у 3,17 рази. За абсолютним показником середній обсяг виконаних будівельних робіт на 1 будівельне підприємство в місті Києві у 2019 р. на 32,85 % більше, ніж в цілому в Україні. Виявлено тенденцію до зниження обсягів нового будівництва і зростання обсягів капітальних ремонтів. Виявлено позитивну тенденцію покращення фінансових результатів діяльності будівельних підприємств: кількість підприємств, що одержали прибуток зростає в Україні на 3,52 %, в місті Києві на 6,54 %, що сприяє підвищенню рівня економічної безпеки будівельних підприємств. Виділено складові економічної безпеки будівельного підприємства. Рекомендовано впроваджувати моніторинг та діагностику рівня економічної безпеки на будівельних підприємствах на постійній основі для запобігання та попередження виникнення ризиків та загроз діяльності підприємств і уникнення збитків.

The article is devoted to the study of the dynamics of development of construction enterprises and the definition of conditions and factors that will contribute to their further development in the context of economic security. Based on the analysis of data on the dynamics of indices of construction products, a conclusion is made about the dynamic development of the construction industry. It is concluded that the number of construction enterprises in Ukraine increased by 4.05% and in the city of Kyiv by 8.88% during the study period and their share in the total number of enterprises of Ukraine by 2.15% and the city of Kyiv by 6.65% decreased. Based on information on the growth of construction work in value terms for the period 2015-2019 in Ukraine by 3.16 times and in the city of Kiev by 3.46 times and a decrease in the volume of commissioned residential buildings in Ukraine by 0.13 % and in the city of Kyiv by 18.44% it was concluded that the cost of construction works and the presence of "frozen" or not put into operation for various reasons residential buildings. There is a tendency to reduce the share of buildings in the total volume of construction work and increase the share of engineering structures. There is a tendency to reduce the volume of construction of residential buildings and increase the volume of construction of non-residential buildings. Analysis of the dynamics of the ratio of construction work performed in value terms to the number of construction companies showed an increase in this indicator in Ukraine as a whole by 3.31 times and in the city of Kiev by 3.17 times. In absolute terms, the average volume of construction work performed per 1 construction company in the city of Kyiv in 2019 is 32.85% more than in Ukraine as a whole. There is a tendency to reduce the volume of new construction and increase the volume of major repairs. There is a positive trend of improving the financial results of construction companies: the number of profitable enterprises increased in Ukraine by 3.52%, in Kyiv by 6.54%, which helps to increase the level of economic security of construction companies. The components of economic security of a construction enterprise are highlighted. It is recommended to implement monitoring and diagnostics of the level of economic security in construction enterprises on a regular basis to prevent and prevent the emergence of risks and threats to the activities of enterprises and to avoid losses.

Ключові слова. Національна економіка; економіка міста; будівельні підприємства; економічний стан; обсяги виконаних робіт; житловий фонд; житлово-комунальна інфраструктура; розвиток; економічна безпека.

Keywords. National economy; city economy; construction enterprises; economic condition; volumes of performed works; housing stock; housing and communal infrastructure; development; economic security.

Постановка проблеми. Сучасне реформування економіки України спрямовується на взаємодію із країнами Європейського Союзу, що безумовно відбивається і на розвитку підприємств. Будівельний бізнес має велике значення. Стабільне нарощування обсягів виробництва по спорудженню промислових та житлово-комунальних об'єктів сприяє розвитку промисловості та покращенню умов проживання мешканців міст та сіл і

підвищує рівень економічної безпеки країни. Київ є великим науковим та промисловим центром, а також столицею України, який виробляє та експортує продукцію у 150 країн світу і формує до 18 % ВВП країни. Київ, як місто, активно будується. Доцільно дослідити динаміку кількості будівельних підприємств України в цілому та міста Києва для порівняння, обсяги виробництва, структуру, проаналізувати проблемні питання та виробити пропозиції щодо подальшого розвитку будівельних підприємств в контексті забезпечення економічної безпеки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню різних аспектів розвитку будівельних підприємств та галузі в цілому присвячені праці наступних авторів. Розгляду питань забезпечення фінансової безпеки будівельних підприємств присвячена монографія Ю.М. Воробйова, О.І. Воробьєвої, О.Г. Блажевича [1]. Оцінці стану та потенціалу будівельної галузі України присвячена праця О.В. Романенко, Л.М. Алавердян [2]. Реалізації стратегії управління брендом будівельних підприємств присвячена праця К.А. Мамонова, В.І. Троян [3]. Питанням інтенсифікації управління економічною поведінкою підприємства в контексті забезпечення економічної безпеки присвячена праця А.М. Штангрета, М.М. Караїма, І.А. Штангрета [4]. Надаючи належне науковій та практичній значущості праць згаданих вчених, необхідно зауважити, що доцільності проведення досліджень розвитку будівельних підприємств в контексті забезпечення економічної безпеки.

Мета статті полягає у проведенні аналізу динаміки розвитку будівельних підприємств України в цілому і міста Києва та надання науково обґрунтованих рекомендації щодо подальшого їх розвитку в контексті забезпечення економічної безпеки.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Станом на 1 січня 2020 р. в Україні нараховується 1934652 підприємство, а в місті Києві 101862 підприємства, у тому числі будівельних підприємств в Україні 52890, а в місті Києві 9159. За проведеним аналізом динаміки кількості будівельних підприємств можна зробити наступні висновки (табл. 1).

Таблиця 1.
Динаміка кількості будівельних підприємств в Україні та місті Києві за період 2015-2019 рр. (од.)

Назва показника	Роки					Відхилення даних 2019 від 2015, %
	2015	2016	2017	2018	2019	
Україна						
Кількість підприємств - усього	1974439	1865631	1805144	1839672	1934652	- 2,02
у тому числі						
- будівництва	55128	50208	50261	52531	52896	- 4,05
Питома вага будівельних підприємств у загальній кількості підприємств України, %	2,79	2,69	2,78	2,86	2,73	- 2,15
Місто Київ						
Кількість підприємств - усього	87380	76227	85163	91509	101862	16,57
у тому числі						
- будівництва	8412	6791	7677	8399	9159	8,88
Питома вага будівельних підприємств у загальній кількості підприємств міста Києва, %	9,63	8,91	9,01	9,18	8,99	- 6,65
Питома вага підприємств міста Києва у загальній кількості підприємств в Україні, %	4,43	4,09	4,72	4,97	5,27	18,96

Джерело: складено авторами на основі даних Головного управління статистики м. Києва [5]

Загальна кількість підприємств в Україні за період 2015-2019 рр. зменшилась на 2,02 %, у тому числі будівельних підприємств на 4,05 %. Питома вага будівельних підприємств в Україні склала у 2019 р. 2,73 % і за досліджуваній період знизилась на 2,15%. Питома вага підприємств міста Києва у загальній кількості підприємств в Україні у 2019 р. дорівнювала 5,27 % і за період 2015-2019 рр. зросла на 18,96 %. Загальна кількість підприємств міста Києва за період 2015-2019 рр. зросла на 16,57%. Кількість будівельних підприємств за цей же період зросла тільки на 8,88 %. Питома вага будівельних підприємств у загальній кількості підприємств міста Києва зменшилась на 6,65 %.

Аналіз динаміки обсягів виконаних будівельних робіт в Україні і місті Києві (табл. 2), дозволив зробити наступні висновки.

Таблиця 2.
Динаміка обсягів виконаних будівельних робіт в Україні та місті Києві за період 2015-2019 рр.

Показник	2015	2016	2017	2018	2019	Відхилення даних 2019 від 2015, %
Україна						
Обсяги виконаних будівельних робіт, млн. грн.	57515,0	73726,9	105682,8	141213,1	181697,9	Зростання у 3,16 рази
Кількість будівельних підприємств -усього	55128	50208	50261	52531	52896	- 4,05
Індекси будівельної продукції, у % до попереднього року	112,53	128,18	143,34	133,62	128,67	-
Загальна площа житлових будівель, прийнятих в експлуатацію, м ²	11044000	9367000	10206000	8689356	11029327	- 0,13
Співвідношення обсягів виконаних будівельних робіт до кількості будівельних підприємств, млн. грн./підприємство	1,04	1,47	2,10	2,69	3,44	Зростання у 3,31 рази
Місто Київ						
Обсяги виконаних будівельних робіт, млн. грн.	12073,22	16774,39	25404,08	31461,02	41848,64	Зростання у 3,46 рази
Питома вага обсягів виконаних будівельних робіт у місті Києві у загальному обсязі виконаних будівельних робіт в Україні, %	20,99	22,75	24,04	22,28	23,03	9,72
Індекси будівельної продукції, у % до попереднього року	86,2	126,7	133,0	100,9	126,1	-
Загальна площа житлових будівель, прийнятих в експлуатацію, м ²	1365796	1334003	1733534	1255854	1113986	- 18,44
Співвідношення обсягів виконаних будівельних робіт до кількості будівельних підприємств, млн. грн./підприємство	1,44	2,47	3,31	3,75	4,57	Зростання у 3,17 рази

Джерело: складено авторами на основі даних Державної служби статистики України та Головного управління статистики м. Києва [5,6]

Обсяги будівельних робіт в Україні за період 2015-2019 рр. зросли у вартісному вимірі у 3,16 рази, а в місті Києві у 3,46 рази. Питома вага обсягів виконаних будівельних робіт у місті Києві за період 2015-2019 рр. зросла на 9,72 % і склала у 2019 р. 23,03 %. Загальна площа житлових будівель, прийнятих у експлуатацію у місті Києві за досліджуваний період зменшилась в Україні на 0,13 %, а в місті Києві на 18,44 %. Зростання обсягів будівельних робіт у вартісному виразі і зменшення обсягів площ житлових будівель, прийнятих в експлуатацію свідчить про підвищення вартості будівельних робіт та наявності «заморожених» або не введених в експлуатацію з різних причин житлових об'єктів. Аналіз динаміки співвідношення виконаних обсягів будівельних робіт у вартісному виразі до кількості будівельних підприємств показав зростання цього показника в цілому по Україні у 3,31 рази і в місті Києві у 3,17 рази. За абсолютним показником середній обсяг виконаних будівельних робіт на 1 будівельне підприємство в місті Києві у 2019 р. на 32,85 % більше, ніж в цілому в Україні.

Проведений аналіз динаміки обсягів виробленої будівельної продукції за видами в місті Києві за період 2015-2019 рр. (табл. 3) дозволив зробити наступні висновки.

Таблиця 3.

Динаміка обсягів виробленої будівельної продукції в місті Києві за видами за період 2015-2019 рр., млн. грн.

Назва показника	Роки					Відхилення даних 2019 від 2015, %
	2015	2016	2017	2018	2019	
Обсяги виконаних будівельних робіт, млн. грн.	12073,22	16774,39	25404,08	31461,02	41848,64	Зростання у 3,46 рази
Будівлі - всього	8754,34	11879,16	16492,76	20988,08	24843,86	Зростання у 2,84 рази
Питома вага будівель у загальному обсязі виконаних будівельних робіт, %	72,51	70,82	64,92	66,71	59,37	- 18,12
У тому числі: -житлові	5406,07	7271,90	9726,27	12669,54	12946,05	Зростання у 2,39 рази
Питома вага житлових будинків у загальному обсязі будинків, %	61,75	61,22	58,97	60,37	52,11	- 15,61
- нежитлові	3348,27	4607,26	6766,49	8318,54	11897,81	Зростання у 3,55 рази
Питома вага нежитлових будинків у загальному обсязі будинків, %	38,25	38,78	41,03	39,63	47,89	25,20
Інженерні споруди	3318,88	4895,23	8911,32	10472,95	17004,78	Зростання у 5,12 рази
Питома вага інженерних споруд у загальному обсязі виконаних будівельних робіт, %	27,49	29,18	35,08	33,29	40,63	47,80

Джерело: складено авторами на основі даних Державної служби статистики України та Головного управління статистики м. Києва [5,6]

В загальному обсязі виконаних будівельних робіт в місті Києві найбільшу питому вагу займають будівлі (у 2019 р. – 59,37 %) і меншу питому вагу займають інженерні споруди (у 2019 р. – 40,63 %). Необхідно відмітити тенденцію зниження питомої ваги будівель у загальному обсязі будівельних робіт в місті Києві за період 2015-2019 рр. на 18,12 % і зростання питомої ваги інженерних споруд на 47,80 %. У виконаних обсягах будівельних робіт по будівлям за питомою вагою переважають житлові будинки (у 2019 р. – 52,11 %) і меншу питому вагу мають нежитлові будинки (у 2019 р. – 47,89 %). Спостерігається тенденція щодо зменшення обсягів будівництва житлових будинків в місті Києві за період 2015-2019 рр. на 15,61 % і зростання обсягів будівництва нежитлових будинків за той же період часу на 25,20 %. Тенденція до нарощування обсягів будівництва інженерних споруд та нежитлових будинків у місті Києві свідчить про інтенсивний розвиток житлово-комунальної інфраструктури міста.

Проведений аналіз динаміки розподілу обсягів виробленої будівельної продукції за характером виробництва (табл. 4) дозволив зробити наступні висновки.

Таблиця 4.

Динаміка розподілу обсягів виробленої будівельної продукції в Україні та місті Києві за характером виробництва за період 2015-2019 рр.

Показник	2015	2016	2017	2018	2019	Відхилення даних 2019 від 2015, %
Україна						
Нове будівництво, %	80,1	80,9	73,2	72,8	74,2	- 7,37
Капітальний ремонт, %	19,9	19,1	26,8	27,2	25,8	29,64
Місто Київ						
Нове будівництво, %	94,2	93,4	84,4	83,6	82,5	- 12,42
Капітальний ремонт, %	5,8	6,6	15,6	16,4	17,5	Зростання у 3,01 рази

Джерело: складено авторами на основі даних Державної служби статистики України та Головного управління статистики м. Києва [5,6]

Обсяги нового будівництва за період 2015-2019 рр. зменшились в Україні на 7,37%, а в місті Києві на 12,42%, а обсяги капітальних ремонтів зросли в Україні на 29,64 %, а в місті Києві у 3,01 рази. В місті Києві зменшення обсягів нового будівництва і нарощування обсягів капітальних ремонтів значно перевищувало по темпам ці показники по Україні в цілому.

Аналіз динаміки економічного стану будівельних підприємств (табл. 5) дозволив зробити наступні висновки.

Таблиця 5.

Динаміка фінансових результати до оподаткування будівельних підприємств за період 2015-2019 рр.

Назва показника	Роки					Відхилення даних 2019 від 2015, %
	2015	2016	2017	2018	2019	
Україна						
Фінансовий результат (сальдо) до оподаткування, млн. грн.	-25074,08	-9342,93	-3535,82	6433,87	16106,5	-
Фінансовий результат діяльності будівельних підприємств, які одержали прибуток, млн. грн.	5648,16	8446,61	10299,95	15411,82	24939,9	Зростання у 4,42 рази
Питома вага підприємств, які одержали прибуток у загальній кількості будівельних підприємств, %	71,1	70,8	71,5	72,80	73,6	3,52
Фінансовий результат діяльності будівельних підприємств, які одержали збиток, млн. грн.	30722,23	17789,53	13835,77	8977,95	8833,4	- 71,25
Питома вага підприємств, які одержали збиток у загальній кількості будівельних підприємств, %	28,9	29,2	28,5	27,19	26,4	- 8,65
Місто Київ						
Фінансовий результат (сальдо) до оподаткування, млн. грн.	— 18745,64	—8162,03	—3933,15	839,92	6438,75	-
Фінансовий результат діяльності будівельних підприємств, які одержали прибуток, млн. грн.	1655,77	3332,86	4617,93	6648,34	11360,97	Зростання у 6,86 рази
Питома вага підприємств, які одержали прибуток у загальній кількості будівельних підприємств, %	65,7	63,4	65,2	67,3	70,0	6,54
Фінансовий результат діяльності будівельних підприємств, які одержали збиток, млн. грн.	20401,41	11494,89	8551,08	5808,42	4922,21	- 75,87
Питома вага підприємств, які одержали збиток у загальній кількості будівельних підприємств, %	34,4	36,6	34,8	32,7	30,0	- 12,79

Джерело: складено авторами на основі даних Державної служби статистики України та Головного управління статистики м. Києва [5,6]

За досліджуваний період 2015-2019 рр. виявлено позитивну тенденцію щодо покращення фінансового результату діяльності будівельних підприємств до оподаткування. Від'ємне сальдо 2015 р. трансформувалось у позитивне сальдо 2019 р., як в Україні в цілому, так і в місті Києві зокрема. Питома вага підприємств, які одержали прибуток у загальній кількості будівельних підприємств зросла в Україні на 3,52 %, в місті Києві на

6,54 %. Питома вага підприємств, які одержали збиток у загальній кількості будівельних підприємств зменшилась в Україні на 8,65 %, в місті Києві на 12, 79 %.

Аналіз динаміки структури видатків міста Києва на будівництво і регіональний розвиток (табл. 6) дозволив зробити наступні висновки.

Таблиця 6.

Структура видатків бюджету міста Києва у 2017-2019 рр. на будівництво та регіональний розвиток, млн. грн.

Назва показника	Роки			Відхилення даних 2019 від 2017, %
	2017	2018	2019	
Будівництво та регіональний розвиток				
- план	4630,51	2301,08	4003,38	- 13,54
- факт	4364,12	2156,18	3726,19	- 14,62
- частка, %	8,8	3,7	6,1	- 30,68

Джерело: складено авторами на основі даних Головного управління статистики м. Києва [6]

Обсяги видатків на будівництво і регіональний розвиток в місті Києві за період 2017-2019 рр. скоротились за планом на 13,54 %, за фактом на 14,62 %. Частка видатків на будівництво і регіональний розвиток у загальному бюджеті міста Києва скоротилась за досліджуваний період на 30,68 % і склала у 2019 р. 6,1 %. Більша частина цих видатків спрямована на проектування, реставрацію та охорону пам'яток архітектури у місті Києві. Можна зробити висновок, що підвищення кількості будівельних підприємств, які отримали прибуток в результаті своєї діяльності сприяє підвищенню рівня економічної безпеки як самих будівельних підприємств так і національної економіки.

Економічна безпека будівельного підприємства, як і іншого промислового підприємства, є складною системою, яка містить в собі певні підсистеми. За проведеними дослідженнями виділено наступні підсистеми або складові системи економічної безпеки будівельного підприємства: фінансову, виробничу, інвестиційну, інноваційну, кадрову, інформаційну, маркетингову, силову [7]. Доцільно зауважити, що існує різні погляди науковців щодо складових економічної безпеки, зокрема щодо фінансової безпеки у складі економічної. У науковій літературі існують два підходи: перший підхід базується на припущенні, що фінансова безпека є складовою частиною економічної безпеки, другий – на припущенні, що фінансова безпека є окремим видом безпеки і розглядається як окремий об'єкт дослідження [1,7]. В наших дослідження фінансова безпека вважається складовою частиною економічної безпеки, її підсистемою. При розробці заходів щодо забезпечення економічної безпеки будівельного підприємства потрібно враховувати як чинники, які мають позитивний і негативний вплив, так і особливості функціонування будівельних підприємств. До особливостей, які доцільно враховувати для забезпечення економічної безпеки будівельних підприємств необхідно віднести наступні:

- залежність виробничого процесу від фінансів та матеріального забезпечення процесу будівництва, що значно впливає на фінансову та виробничу складові економічної безпеки;
- потреба у значній кількості персоналу, що робить вагомою кадрову складову економічної безпеки;
- тривалість виробничого циклу та нерухомість продукту будівництва в процесі виробництва при переміщенні матеріалів та персоналу, що викликає необхідність посилення уваги до силовій складовій економічної безпеки;
- велика вартість об'єкту будівництва та необхідність залучення інвестиційних ресурсів, що підкреслює значимість інвестиційної складової;
- зміна техніки та технологій у світовій будівничий галузі, застосування нових будівельних матеріалів та засобів, що потребує постійної уваги до інноваційної складової;
- наявність складних і різноманітних виробничих кооперативних зв'язків між різними господарюючими суб'єктами для можливості забезпечення нормального процесу будівництва, що підвищує роль інформаційної складової;
- реклама будівельної продукції та процес її реалізації потребує розвитку маркетингової складової із урахуванням нових технологій, які застосовуються у сучасному маркетингу.

Наведено перелік основних видів реальних або потенціальних загроз [8], які можуть оказувати негативний вплив на економічну безпеку будівельних підприємств за виділеними функціональними складовими (табл. 7).

Таблиця 7.

Основні реальні і потенційні внутрішні загрози, які негативним чином впливають на процес забезпечення економічної безпеки будівельних підприємств, за виділеними функціональними складовими

Назва складової економічної безпеки будівельного підприємства	Вид реальної чи потенційної загрози
Фінансова	Значна потреба у фінансових ресурсах і відсутність їх у достатньої кількості для розвитку будівельного підприємства; уповільнення темпів обороту оборотних коштів; неефективне фінансове планування; низький рівень ефективності перерозподілу фінансових потоків (ресурсів) між видами економічної активності; неефективна цінова політика; зменшення доходу та прибутку підприємства із-за різних причин; значні розміри дебіторської заборгованості.
Виробнича	Зростання ступеня зношеності основних фондів підприємства; техніко-технологічна відсталість від прогресивних світових технологій та техніки; повільні темпи механізації та автоматизації процесів будівництва; неефективна виробнича структура підприємства.
Інвестиційна	Зниження привабливості будівництва, як виду діяльності, для інвесторів; неефективність державної підтримки внутрішніх та зовнішніх інвесторів (низький рівень реалізації економічних, політичних та соціальних гарантій).
Інноваційна	Відсутність пріоритетів розвитку підприємства на інноваційно-інвестиційних засадах; відсутність власних розробок та інновацій в галузі техніко-технологічного оснащення підприємства.; відсутність кадрів, зацікавлених у розробці та впровадженні інновацій.
Кадрова	Відсутність достатньої кількості кваліфікованих кадрів; високий рівень плинності кадрів; недостатня увага керівництва до вчасного підвищення рівня кваліфікації кадрів; підвищення віку робітників в зв'язку із демографічною ситуацією; низький рівень ефективності виконання функціональних обов'язків промислово-виробничого персоналу; неналежне збереження комерційної таємниці; порушення правил техніки безпеки поводження на виробництві, що може призвести до травмування або нещасного випадку.
Інформаційна	Нестабільність нормативного врегулювання будівельної діяльності; відсутність надійного захисту інформаційних систем та засобів обробки інформації на будівельному підприємстві, наявність фактів несанкціонованого доступу до комерційної інформації або її розповсюдження; відсутність або недостатній об'єм інформації про конкурентів та споживачів; виникнення штучних перепон в процесі проектування або будівництва.
Маркетингова	Зниження попиту на нерухомість, зниження рівня платоспроможності споживачів; неефективність реклами або застосування застарілих маркетингових технологій; зниження рівня оновлення пропозиції за прийнятними для споживачів цінами; відсутність кваліфікованих спеціалістів з маркетингу.
Силова	Недостатня захищеність будівельних майданчиків та інших приміщень і споруд; відсутність належної охорони та сучасних засобів спостереження; недостатній рівень індивідуального захисту робітників.

Джерело: складено авторами

Першим етапом робіт при розробці заходів для підвищення рівня економічної безпеки будівельного підприємства є ідентифікація та класифікація загроз економічній безпеці за виділеними функціональними складовими. Склад загроз може бути різним для кожного окремого будівельного підприємства. У штатному розкладі багатьох будівельних підприємств не передбачено посади фахівця із забезпечення економічної безпеки підприємства. Якщо штатним розкладом підприємства такої посади не передбачено, то цим питанням може займатися економічна служба підприємства. Треба зауважити, що небагато будівельних підприємств приділяють увагу питання забезпечення економічної безпеки, як системному явищу. Більшість будівельних підприємств опікуються поточними питаннями, які частково пов'язані із забезпеченням економічної безпеки. Для забезпечення економічної безпеки з метою зниження збиткових будівельних підприємств доцільно впроваджувати в діяльність цих підприємств моніторинг та діагностика рівня економічної безпеки будівельного підприємства та окремих його складових, що сприятиме своєчасному попередженню або запобіганню загрозам.

Висновки. Спостерігається динаміка зростання кількості підприємств в Україні та місті Києві за період 2015-2019 рр., у тому числі будівельних підприємств. Питома вага будівельних підприємств у загальному обсязі підприємств України і міста Києва зменшується. Динаміка загальної кількості підприємств в цілому в Україні має тенденцію до зменшення і будівельних підприємств також. Динаміка загальної кількості підприємств і, зокрема, будівельних підприємств в місті Києві є позитивною, на відміну від ситуації в Україні в цілому. Темпи зростання загальної кількості підприємств в місті Києві вищі, ніж темпи зростання кількості будівельних підприємств. Обсяги виконаних будівельних робіт у вартісному виразі мають позитивну динаміку зростання. Середній обсяг виконаних будівельних робіт на 1 будівельне підприємство в місті Києві у 2019 р. на

32,85 % більше, ніж в цілому в Україні. В загальному обсязі виконаних будівельних робіт в місті Києві найбільшу питому вагу займають будівлі (у і меншу питому вагу займають інженерні споруди. Спостерігається тенденція щодо зменшення обсягів будівництва житлових будинків в місті Києві за період 2015-2019 рр. і зростання обсягів будівництва нежитлових будинків. Спостерігається тенденція до зниження обсягів нового будівництва і зростання обсягів капітальних ремонтів. Нарощування обсягів будівництва інженерних споруд та нежитлових будинків у місті Києві свідчить про інтенсивний розвиток житлово-комунальної інфраструктури міста. Виявлено позитивну тенденцію щодо покращення фінансового результату діяльності будівельних підприємств до оподаткування: кількість підприємств, що одержали прибуток зросло і складало у 2019 р. в Україні 73,6 %, а в місті Києві 70,0 %, що є досить високим показником. Виділено наступні підсистеми або складові системи економічної безпеки будівельного підприємства: фінансову, виробничу, інвестиційну, інноваційну, кадрову, інформаційну, маркетингову, силову. Виділено основні внутрішні реальні та потенційні загрози економічній безпеці будівельного підприємства. Рекомендовано впроваджувати моніторинг та діагностику рівня економічної безпеки на будівельних підприємствах на постійній основі для запобігання та попередження виникнення ризиків та загроз діяльності підприємств і уникнення збитків.

Список літератури.

1. Воробйов Ю.М., Воробьева О.І., Блажевич О.Г. Фінансова безпека будівельних підприємств: монографія. Сімферополь, ВД «АРИАЛ», 2013. 180 с.
2. Романенко О.В., Алавердян Л.М. Огляд стану та оцінка потенціалу будівельної галузі України. *Ефективна економіка*. 2020. №. 4. - URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7770> (дата звернення 15.07.2020).
3. Мамонов К.А., Троян В.І. Формування і реалізація стратегії управління брендом будівельних підприємств. *Ефективна економіка*. 2019. №. 9. - URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7246> (дата звернення 16.07.2020).
4. Штангрет А.М., Караїм М.М., Штангрет І.А. Інтенсифікація управління економічною поведінкою підприємства: безпекові засади. *Ефективна економіка*. 2020. №. 4. - URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7857> (дата звернення 16.07.2020).
5. Офіційний сайт Державної служби статистики України. Статистична інформація. URL: www.ukrstat.gov.ua. (дата звернення 17.07.2020).
6. Офіційний веб-сайт. Головне управління статистики м. Києва. URL: <http://www.kiev.ukrstat.gov.ua/p.php3?c=255&lang=1> (дата звернення 18.07.2020).
7. Лойко Д.М., Фомін О.О. Визначення рівня економічної безпеки швейного підприємства. *Ефективна економіка*. 2014. №. 2. - URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2767> (дата звернення 18.07.2020).
8. Лойко В.В., Руденко М.В. Загрози економічній безпеці будівельних підприємств у сучасних умовах господарювання. Abstracts of XII international scientific and practical conference. Edmonton, Canada 2020. Pp. 440-443.

References.

1. Vorobyov, Y.M., Vorobyova, O.I. and Blazhevich, O.G. (2013), *Finansova bezpeka budivel'nykh pidpriemstv: monohrafiia* [Financial security of construction companies: a monograph], VD «ARIAL», Simferopol', Ukraine.
2. Romanenko, O.V. and Alaverdyan, L.M. (2020), "Review of the state and assessment of the potential of the construction industry of Ukraine", *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 4, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7770> (Accessed 15 July 2020).
3. Mamonov, K.A. and Troyan, V.I. (2019), "Formation and implementation of brand management strategy of construction companies", *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 9, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7246> (Accessed 16 July 2020).
4. Shtangret, A.M., Karaim, M.M. and Shtangret, I.A. (2020), "Intensification of management of economic behavior of the enterprise: safety principles", *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 4, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7857> (Accessed 16 July 2020).
5. The official website of the State Statistics Service of Ukraine (2020), "Statistical information", available at: <http://www.ukrstat.gov.ua> (Accessed 17 July 2020).
6. Official website of the Main Statistics Department of Kyiv (2020), available at: <http://www.kiev.ukrstat.gov.ua/p.php3?c=445&lang=1> (Accessed 18 July 2020).
7. Loiko, D.M. and Fomin, O.O. (2014), "Determining the level of economic security of a garment enterprise", *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 2, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2767> (Accessed 18 July 2020).
8. Loiko, V.V. and Rudenko, M.V. "Threats to the economic security of construction companies in modern economic conditions", Abstracts of XII international scientific and practical conference. Edmonton, Canada, pp. 440-443.

Стаття надійшла до редакції 20.07.2020 р.